

]pyblik[De cultuur van de publieke ruimte

Conferenties van 17 juni 2014
Stéphanie VAN DOOSSELAERE en Annelies KUMS
Inleiding Judith LEMAIRE en Benoît MORITZ

Het]pyblik[-project werd in 2007 opgericht op initiatief van verschillende ministers van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Het stelt zich tot doel de kwaliteit van de Brusselse publieke ruimte te verbeteren en alle expertise inzake de publieke ruimte te centraliseren via masterclasses, themadagen, actieve bibliografie, prijs van de publieke ruimte...

]pyblik[richt zich op administraties en ontwerpers actief in het Brussels Gewest.

DRIE DOELSTELLINGEN

Het]pyblik[-project stelt zich tot doel de kwaliteit van de publieke ruimte in het Brussels Gewest te verbeteren. Daarvoor moet het kunnen beschikken over enthousiaste en competente experts. De synergie tussen de academische wereld, de ontwerpers en de Brusselse administraties moet worden opgevoerd zodat de ervaring en kennis kunnen worden versterkt en gedeeld door alle spelers van de publieke ruimte.

]pyblik[streeft daarom 3 doelstellingen na:

1. Vormen.]pyblik[heeft als doelstelling om vakmensen te vormen inzake cultuur, beheer en inrichting van publieke ruimtes door lezingen, workshops, projectbezoeken en studiereizen te organiseren. Het doel is om de bestaande middelen binnen de gewestelijke instellingen te optimaliseren en zo de kwaliteit te verbeteren en bij te dragen tot de totstandbrenging van een gewestelijke strategie voor publieke ruimtes.

2. Sensibiliseren.]pyblik[sensibiliseert drie types van publiek: beleidsmensen, vakmensen en het grote publiek. Deze sensibilisering steunt in het bijzonder op de kwaliteit en de duurzaamheid van de publieke ruimten en het belang om in hun inrichting weer een gastvrije en speelse dimensie in te voeren met een bijzondere aandacht voor de plaats van jongeren en kinderen.

3. Uitrusten.]pyblik[werkt nauw samen met de documentatiecentra van de partnerinstellingen van het project (ULB, VUB, UCL, KULeuven), door onderzoeken en links te verzamelen (oprichting van een website) en artikels te publiceren in de gespecialiseerde pers. Bedoeling is om ontmoetingen aan te moedigen waar ervaringen en de synergie tussen de verschillende intervenanten van de publieke ruimte worden uitgewisseld.

BALANS VAN DE VOORBIJE ACTIVITEITEN

2007-2010

Het]pyblik[-project gaat in 2007 van start na een polemiek over de inrichting van het Flageyplein in Elsene. Bedoeling is om de knowhow en de expertises inzake de Brusselse publieke ruimten te ontwikkelen door hun inrichting niet alleen technisch te bekijken, maar ook programmatorisch.

]pyblik[werd opgericht door de Brusselse ministers bevoegd voor ruimtelijke ordening en stedenbouw, leefmilieu, stadsvernieuwing, mobiliteit en openbare werken.

Drie gewestelijke besturen nemen deel aan het project: het Bestuur Ruimtelijke Ordening en Huisvesting (Brussel Stedelijke Ontwikkeling), het Brussels Instituut voor Milieubeheer (BIM) en het Bestuur Uitrusting en Vervoer (Mobiel Brussel).

Het]pyblik[-project wordt gedragen door een consortium van architectuurscholen: de Faculteit Architectuur La Cambre et Horta (vandaag Faculteit Architectuur van de ULB), Sint-Lukas Architectuur (vandaag KU Leuven, Faculteit Architectuur, Campus Sint-Lukas (@LUCA)) en Atelier Publieke Ruimte van de KULeuven.

Aanvankelijk werden er opleidingen georganiseerd voor enerzijds ontwerpers en anderzijds administratief verantwoordelijken. Al snel echter werd gestreefd naar interactie tussen deze groepen. Daarvoor werden er steeds meer gezamenlijke activiteiten opgezet: eerst in de vorm van forums]pyblik[waar expertises en capaciteiten werden uitgewisseld via gezamenlijke evaluaties, debatten, exposities en studiereizen, later ook in de vorm van gemengde sessies. Tijdens de opleidingen wordt gewerkt aan projecten inzake publieke ruimten die]pyblik[voorstelt.

2010-2013

In deze periode steunt het]pyblik[-project op het consortium van architectuurscholen met daarin de Faculteit Architectuur La Cambre et Horta (vandaag Faculteit Architectuur van de ULB) en Sint-Lukas Architectuur (vandaag KU Leuven, Faculteit Architectuur, Campus Sint-Lukas (@LUCA)) en werkt het als toeleverancier met BRAL vzw.

Het ontwikkelt institutionele partnerschappen met de Brusselse gemeenten (Anderlecht, Elsene, Koekelberg, Neder-Over-Heembeek, Sint-Joost-ten-Node en Stad Brussel) en met andere overheidsspelers (GOMB-Citydev, de Bouwmeester, het kabinet van minister Vervoort, Beliris, Infrabel, Renovas...).

In het kader van de opleidingen worden er "masterclasses" georganiseerd (9 in totaal voor de hele periode). De thema's worden gekozen naargelang de actualiteit en de praktijkcases uit de lopende dossiers (meestal in het kader van de Wijkcontracten).

Na de masterclass wordt er een luik participatie ontwikkeld in samenwerking met BRAL, om de link te leggen met de bewoners die zijn betrokken bij de case studies. Hiervoor wordt vooral samengewerkt met Buro-Velo en Map-it (bezinning op basis van de cartografie).

Daarnaast organiseert]pyblik[ook "themadagen" waarop de sprekers theoretisch de belangrijkste onderwerpen en uitdagingen bespreken die aan bod komen tijdens de masterclasses. Relevante kwesties voor de toekomst van de publieke ruimte in Brussel worden bekeken vanuit alle disciplines, om de knowhow te ontwikkelen en goede voorbeelden in Brussel en daarbuiten onder de aandacht te brengen.

Bij het begin van de masterclass ontvangen alle deelnemers een koffertje met daarin alle basisdocumenten over de cases die worden bestudeerd (teksten en kaarten over de utopie van de bewoners, de bestaande toestand en het Wijkcontract), zodat ze zich volledig kunnen onderdompelen in het onderwerp.

Tijdens de masterclasses nemen lokale experts het woord op de eerste dag, internationale experts op de tweede dag en nationale experts op de derde dag. Zo krijgen de deelnemers een benadering/visie te horen van lokaal tot globaal, met verschillende referentieniveaus.

Ten slotte worden de informatie en denkoefeningen die tijdens elke masterclass worden behandeld in twee talen gepubliceerd in A5-formaat (zie pagina 79). Deze publicaties en de PowerPoint-presentaties van de experts van onze themadagen, kunnen worden gedownload op de website www.pyblik.be.

Deze opleidingen hebben een **output** in die zin dat ze de sensibilisering en betrokkenheid verhogen van de overheidsspelers in lopende projecten voor de inrichting van de publieke ruimte.

In het project van de duurzame wijk Tivoli bijvoorbeeld, bestaat de publicatie van de masterclass uit een "poster" gedeelte dat de voorstellen bespreekt die werden gedaan tijdens de masterclass, en een deel met 10 aanbevelingen voor de site. Dit resultaat werd gepresenteerd aan de GOMB, die deze aanbevelingen heeft opgenomen in het bestek voor de inrichting van de site.

Een ander voorbeeld betreft de wijk Brabant waar, na de masterclass, 2 deelnemers een collectief hebben opgericht met het doel om in elke straat van de wijk gedurende één dag per week animatie te voorzien, geheel volgens de concepten van duurzame ontwikkeling en recyclage. In elke straat werden bijvoorbeeld workshops

georganiseerd met plastic flessen waarvan groene plantenbakken werden gemaakt, om zo een groene toets te geven aan de wijk (zie foto hieronder).

Deze opleidingen hebben meestal ook een **input** op het steunpunt]pyblik[:

- Opstelling van een "Verklaring voor een kwalitatieve publieke ruimte in Brussel". Deze verklaring stelt een aantal waarden of kwaliteiten voor om de Brusselse publieke ruimte te bedenken, te beoordelen en te ontwerpen (structureerende, multifunctionele, universeel toegankelijke publieke ruimte, publieke ruimte als kweekbodem van het ecosysteem, grootstedelijke publieke ruimte en publieke ruimte en burgerschap. Ze kan worden gedownload op de website www.pyblik.be
- Uitwerking van een "actieve bibliografie" met boeken en keywords. Elke intervenant die werd betrokken in een evenement van]pyblik[beveelt boeken aan die hij/zij pertinent en nuttig acht over het thema. Deze referenties vormen een verzameling boeken waarin het nut om de publieke ruimte te bestuderen en te creëren wordt aangetoond.
- Oprichting van een tweejaarlijkse "]pyblik[-prijs" gericht op recente Brusselse projecten. De prijs richt zich niet alleen op de ruimtelijke kwaliteit van het resultaat, maar op de kwaliteit van de procedure die aan het project voorafging. Daarom richt de prijs zich tot Brusselse overheidsinstanties om vernieuwende, kwalitatieve en open methodes voor het ontwerp van publieke ruimten aan te moedigen.]pyblik[reikte deze prijs voor het eerst uit tijdens het Congres Publieke Ruimte dat doorging op 5 en 6 februari 2014 in Brussels Expo. Het winnende project *Walking Madou* bestond uit een tijdelijke voetgangerszone op de Leuvensesteenweg in Sint-Joost-ten-Node. Het had met weinig middelen een enorme impact. (zie foto hieronder).

PROGRAMMA VAN DE ACTIVITEITEN 2014-2015

Voor de periode 2014-2015 heeft]pyblik[het consortium van partners uitgebreid tot twee andere universiteiten: de VUB (Faculteit Wetenschappen, Departement Geografie en zijn onderzoekscentrum Cosmopolis) en de UCL (Faculteit Architectuur, architecturale engineering en stedenbouw en zijn onderzoekscentrum CREAT). Momenteel zijn er dus 4 universiteiten partner van het project.

De drie doelstellingen blijven dezelfde maar zijn eerder gericht op de medewerkers van het Bestuur, willen meer aandacht voor de Brusselse gemeenten van de tweede kroon en nemen nog meer tijd om de projecten grondig te onderzoeken en de theorie beter om te zetten in de praktijk.

1. Vormen: Studio]pyblik[. Het vormingsprogramma, geaccrediteerd door het ERAP, heet voortaan "Studio]pyblik[". Het combineert theorielessen die in de voormiddag worden gegeven door experts met praktische workshops die in de namiddag worden georganiseerd. Bedoeling is om lopende publieke ruimteopdrachten in het Gewest te begeleiden en het programma richt zich vooral op de gewestelijke en gemeentelijke ambtenaren en de OCMW's die verantwoordelijk zijn voor inrichtingsprojecten in de Brusselse publieke ruimte. De volledige opleiding wordt gespreid over 12 dagen: 9 basismodules en 3 themadagen. Het volledige verloop en praktische

info over deze dagen, die plaatsvinden tussen 26 september en 10 april 2015, vindt men op de website www.pyblik.be.

- 2. Sensibiliseren:]pyblik[-prijs, publicaties en Verklaring.** De]pyblik[-prijs zal nog steeds om de twee jaar worden georganiseerd en de resultaten van de vormingsdagen Studio]pyblik[zullen opnieuw worden gepubliceerd. De Verklaring voor een kwaliteitsvolle publieke ruimte in Brussel werd nog niet erkend door de politieke verantwoordelijken, maar de nieuwe regering kan daar verandering in brengen. De verklaring maakt het mogelijk om de afgelopen en toekomstige evenementen van]pyblik[te vereenzelvigen en een gedeelde cultuur rond kwalitatieve publieke ruimte op te eisen.
- 3. Uitrusten: website, actieve bibliografie en artikels.** De website van]pyblik[zal regelmatig worden bijgewerkt en aangevuld (news, agenda van de evenementen, interactieve bibliografie, boek van de maand, publicaties en uiteenzettingen om te downloaden...). Bovendien zullen de referenties van de actieve bibliografie worden gearticuleerd volgens verschillende benaderingen van de publieke ruimte (waarden van de Verklaring, etappes van het ontwerpproces van de publieke ruimte ...). Door deze referenties met elkaar te kruisen, zullen transversale bezinningen worden gevoerd over specifieke aspecten en de huidige uitdagingen van de publieke ruimte. Deze nieuwe artikels (editorialen) bieden een visie over de uitdagingen van de publieke ruimte en een toegangspunt tot de actieve bibliografie.

Contact

Steunpunt]pyblik[

Stéphanie VAN DOOSSELAERE en Annelies KUMS, architectes en coördinatrices
Tel.: 02/645.56.43 ; 0479/60.36.33 ; 0476/71.46.76
E-mails: info@pyblik.be; stephanie.van.dosselaere@ulb.ac.be; annelies.kums@luca-arts.be
www.pyblik.be

Partners

ULB, - Faculteit Architectuur en zij onderzoekscentrum LoUIsE
Eugène Flageyplein 19 - 1050 Brussel
Tel.: 02/640.96.96
<http://louise.clara-recherche.be>

VUB, Faculteit Wetenschappen, Departement Geografie en zijn onderzoekscentrum Cosmopolis
Pleinlaan 2 - 1050 Brussel
Tel.: 02/629.37.41
www.cosmopolis.be

UCL- LOCI, Faculteit Architectuur, architecturale engineering en stedenbouw en zijn onderzoekscentrum CREAT
Wafelaertsstraat 47-51 - Bus B3.01.01 - 1060 Brussel
Tel. : 02/539.71.11
<http://sites.uclouvain.be/creat-loci/>

KULeuven, Faculteit Architectuur en zijn onderzoekscentrum Departement Architectuur
Paleizenstraat 65-67 - 1030 Brussel
Tel.: 02/242.00.00
www.asro.kuleuven.be